

# HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr  
4440-11

meddelad i Stockholm den 10 februari 2012

## **KLAGANDE**

Socialnämnden i Trelleborgs kommun  
Box 63  
231 21 Trelleborg

## **MOTPART**

AA

Ombud: BB

## **ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE**

Kammarrätten i Göteborgs dom den 9 juni 2011 i mål nr 129-11, se bilaga

## **SAKEN**

Stöd och service till vissa funktionshindrade

---

## **HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE**

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer det slut som förvaltningsrättens dom innehåller.

Dok.Id 115409

**Postadress**  
Box 2293  
103 17 Stockholm

**Besöksadress**  
Birger Jarls torg 13

**Telefon**  
08-561 676 00

**E-post:**  
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

**Telefax**  
08-561 678 20

**Expeditionstid**  
måndag – fredag  
08:00-16:30

**YRKANDEN M.M.**

*Socialnämnden i Trelleborgs kommun* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen, med ändring av kammarrättens dom, ska fastställa nämndens beslut och anför bl.a. följande. AA har ett varaktigt funktionshinder som inte beror på normalt åldrande och som väsentligen påverkar hennes vardag. För att tillhöra personkretsen i 1 § 3 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, måste dock samtliga rekvisit i lagrummet vara uppfyllda. Av nämndens utredning framgår att AA själv kan gå på toaletten och själv sköter sin hygien på överkroppen men att hon behöver hjälp med att byta stomipåse 2–3 gånger per dag och stomiplattan vid behov. Om hon får hjälp upp och ned från badbrädan klarar hon att duscha och tvätta håret själv. Hon klarar även förflyttningar inomhus helt själv. Uppgifterna bekräftas i den ADL-bedömning som gjorts. AAs funktionshinder är inte så stort och innebär inte så betydande svårigheter i den dagliga livsföringen att hon behöver omfattande stöd och service. AA uppfyller därmed inte samtliga rekvisit enligt 1 § 3 LSS.

Kammarrätten har fäst avseende vid att nämnden inte har invänt mot Försäkringskassans tidsbedömning av AAs hjälpbehov avseende de grundläggande behoven. Det är emellertid inte relevant för bedömningen av personkretstillhörigheten hur många timmar personlig assistans som Försäkringskassan bedömt att AA har behov av.

AA får anses bestrida bifall till överklagandet.

Högsta förvaltningsdomstolen har i målet inhämtat yttrande från *Socialstyrelsen* som bl.a. anför följande.

AA är stomiopererad och har även drabbats av ett flertal blodproppar i hjärnan vilket medfört att hennes kognitiva förmåga är nedsatt och att hon är stel i kroppen. Hon har dessutom försämrat närminne, enklare afasi och diabetes. Av utredningen i målet framgår således att AA har flera varaktiga funktionshinder som inte beror på normalt åldrande.

För att AA ska ingå i personkretsen enligt 1 § 3 LSS krävs att alla rekvisiten i lagrummet är uppfyllda. Det innebär att hennes funktionshinder ska vara stora och medföra betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service. Bedömningen ska grundas på den samlade effekten av de olika funktionshinder som AA har.

Utredningen visar att AAs funktionshinder har en sådan karaktär och omfattning att de starkt påverkar flera viktiga livsområden såsom boende och fritid. Särskild hänsyn bör i detta sammanhang tas till kombinationen av AAs nedsatta kognitiva förmåga efter stroke och behovet av hjälp för att sköta sin stomi.

Funktionshindren får därför sammantaget anses som stora i den mening som avses i 1 § 3 LSS.

Av såväl CCs ADL-bedömning som DDs intyg framgår att AA till följd av sina funktionshinder har ett dagligen återkommande behov av särskilt stöd. Stödet behöver AA för att klara vardagsfunktioner som andra kan klara på egen hand såsom att sköta stomi, hygien samt av- och påklädning på nedre delen av kroppen. Utredningen i målet ger därför stöd för att AA på grund av sina olika funktionshinder även uppfyller kravet på att ha betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och att hon har ett omfattande behov av stöd eller service. AA ska alltså vid en sammantagen bedömning anses tillhöra personkretsen i 1 § 3 LSS.

### **SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET**

I 1 § LSS anges vilka personer som omfattas av lagen, den s.k. personkretsen. Dit hör (punkten 3) personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder (än som anges i punkterna 1 och 2) som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Personer som på grund av funktionshinder möter svårigheter i sin livsföring men som inte hör till personkretsen enligt LSS har rätt att få sina behov prövade enligt annan lagstiftning, bl.a. socialtjänstlagen (2001:453).

Av 7 § LSS framgår att personer som anges i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1–9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och deras behov inte tillgodoses på annat sätt.

Det rör sig alltså om två olika prövningar. En funktionshindrad person kan omfattas av 1 § 3 LSS utan att för den skull uppfylla förutsättningarna för t.ex. insatsen personlig assistans medan däremot rätt till andra insatser enligt LSS kan föreligga, t.ex. i form av ledsagarservice eller korttidsvistelse utanför hemmet (RÅ 2009 ref. 57).

För att en persons funktionshinder och hjälpbehov ska anses vara av det kvalificerade slag som krävs för att hon eller han ska höra till personkretsen enligt 1 § 3 LSS krävs att alla angivna rekvisit enligt paragrafen är uppfyllda (RÅ 1999 ref. 54). Rekvisiten går dock inte att helt självständigt bedöma var för sig eftersom de påverkar varandra (prop. 1992/93:159 s. 168).

Av förarbetena framgår vidare bl.a. följande. Funktionshindren ska vara varaktiga, dvs. inte vara av tillfällig eller mer övergående natur. Kravet på funktionshindrens storlek innebär att de ska ha en sådan karaktär eller omfattning att de starkt påverkar flera viktiga livsområden samtidigt, t.ex. boende, fritid eller behov av habilitering eller rehabilitering. Det gäller t.ex. om en person till följd av funktionshinder dagligen är mycket beroende av hjälpmedel eller har återkommande behov av en annan persons hjälp för den dagliga livsföringen i bl.a. boendet eller för att förflytta sig, meddela sig med andra eller ta emot information. För människor med flera funktionshinder måste den samlade effekten bedömas. Små men flera funktionshinder kan i samverkan verka multiplicerande. Med betydande svårigheter i den dagliga livsföringen menas bl.a. att den enskilde inte på egen hand kan klara vardagsrutiner som toalettbestyr och hygien, påklädning, mathållning, kommunikation, förflyttning inomhus eller utomhus,

Mål nr  
4440-11

sysselsättning och nödvändig träning eller behandling. Det kan också handla om att kunna göra sig förstådd eller att förstå sin ekonomi. Ett omfattande behov av stöd eller service kan vara behov av hjälp med toalettbesök, påklädning, matlagning, skrivning och läsning, förflyttning m.m. En bedömning av en persons behov av stöd eller service måste alltid ske utifrån en sammanvägning av medicinska, sociala och psykologiska faktorer (prop. 1992/93:159 s. 55 och 168 f.).

Högsta förvaltningsdomstolen fann i det ovan anmärkta rättsfallet RÅ 1999 ref. 54 att en 81-årig man med grav synskada hade ett sådant stort och varaktigt funktionshinder som avses i 1 § 3 LSS men att funktionshindret inte förorsakade sådana betydande svårigheter i hans dagliga livsföring som förutsätts i bestämmelsen. Det därmed sammanhängande behovet av stöd och service ansågs inte heller omfattande. Mannen hörde därför inte till lagens personkrets (jfr RÅ 2001 ref. 33).

Vad beträffar frågan om AA hör till personkretsen enligt 1 § 3 LSS noterar Högsta förvaltningsdomstolen inledningsvis att det är klarlagt att hennes funktionshinder är varaktiga och inte beror på normalt åldrande. Frågan är därmed om de övriga rekvisiten i paragrafen är uppfyllda, dvs. om funktionshindren är stora och om de förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service. I ett fall som det nu aktuella, där det är fråga om flera olika funktionshinder, bör en sammantagen bedömning göras vid den prövningen.

Av utredningen i målet framgår bl.a. följande. AA är stomiopererad och har diabetes. Hon har drabbats av blodpropp i hjärnan vid ett par tillfällen vilket medfört att hennes kognitiva förmåga är nedsatt – kraftigt försämrat närminne och enklare afasi – samt att hon är stel i kroppen. AAs funktionshinder innebär att hon behöver hjälp vid nedre hygien och påklädning av nedre delen av kroppen samt hjälp med att byta stomipåse och stomiplattan. Hon behöver också hjälp med pedikyr, inköp av dagligvaror, matlagning och städning. Hon kan själv klä sig på övre delen av kroppen och kan duscha själv om hon får hjälp upp och ned från

Mål nr  
4440-11

badbrädan. Hon klarar toalettbesök på egen hand och hon klarar att äta själv. Hon går utan hjälpmedel i bostaden. Utomhus går hon med käpp eller rullator men – av rädsla för att falla – inte på egen hand.

AA behöver i viss utsträckning hjälp för att klara den dagliga livsföringen och hennes funktionshinder är varaktiga och beror uppenbart inte på normalt åldrande. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening kan hennes funktionshinder emellertid inte anses vara så stora och förorsaka sådana betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service som förutsätts för att hon ska höra till personkretsen enligt 1 § 3 LSS. AA uppfyller således inte samtliga de krav som krävs för att hon ska omfattas av personkretsen enligt LSS. Överklagandet ska därför bifallas.

Susanne Billum

Nils Dexe

Henrik Jermsten

Anita Saldén Enérus

Erik Nymansson

Maria Lindeberg

Justitiesekreterare

Avd. II

Föredraget 2012-01-11

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Karin Königsson.